

Vždy a zvláště, kdy je ve hlubokém stínu rozumářství, intelektualismus, lartpourlartismus:

Lartpourlartismus =
romantismus =

syžet,
byť to bylo i zátiší.

Nikoli syžet, nýbrž účel.

Obrací-li se výtvarné umění k intelektu, je to chyba, neboť přebírá úlohu literatury.

Výtvarné umění může dát jen
senzace fyziologické.

Negerská plastika je neobyčejným dokumentem: jsou masky klaunů v cirku méně? Ne! Jsou více, neboť nejsou exotické. Hle, trojice klaunů — Fratellini —.

Kdežto před negerskými plastikami buď sníte o...? nebo budujete teorii o...?, o čem přemýšlíte před těmito klauny? O ničem. Vzešli z téhož prostředí jako vy, prostředky všem srozumitelnými vytvořili komické figury (to byl účel, nikoli syžet) neobyčejného výrazu. Špinavý trhan? Nikoli! Barva, forma, gesto. Vědomé, určité seřazení vzbudilo pocit špinavosti. Co je to? — Umění. Co je umění? — Je-li život 1, je umění $\frac{x}{1}$. Umění je ovšem intelektuální prací jako každá práce lidská.

Forma? Například: Islám nepřipouští obrazů; nebyli proto mohamedáni malíři? Byli, neboť měli (jako člověk všech ras a dob) smysl prostorovosti. Černý bod na bílé ploše. Židům nebylo dovoleno zobrazovat lidskou podobu plasticky; nebyli proto sochaři? Byli, neboť měli lidský smysl trojrozměrnosti. Koule. Negři nemají architektury? Mají, neboť mají smysl stability a polohy. Kůl vražený do země.

Dnes?

Hledejme!

Člověk se nezměnil.

Paris, únor 1923

(Disk 1, str. 16, listopad 1923)